

Σ Υ Λ Λ Ο Γ Ο Σ Ε Λ Λ Η Ν Ω Ν Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ω Ν

Ερμού 136, 10553 Αθήνα. Τηλ-Fax.: 2103252214, E-mail:archaeol@otenet.gr, www.sea.org.gr

Αθήνα, 10/1/2022

Σχετικά με τις ανακοινώσεις του Πρωθυπουργού και του Υπουργείου Πολιτισμού για τα γλυπτά του Παρθενώνα

Η έκθεση του «θραύσματος Fagan» από το Μουσείο Salinas του Παλέρμο στο Μουσείο Ακρόπολης, που πραγματοποιείται εκ νέου (**το ίδιο θραύσμα είχε εκτεθεί στο Μουσείο Ακρόπολης και το 2008-9, με διετή δανεισμό**) και ιδίως οι δηλώσεις για τη βούληση των σικελικών αρχών να εκκινήσουν την προσπάθεια της μόνιμης επιστροφής του, θα μπορούσαν να αποτελούν ένα σημαίνον γεγονός για την υπόθεση της επιστροφής και επανένωσης των γλυπτών του Παρθενώνα.

Δυστυχώς, οι δηλώσεις του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, δείχνουν στην αντίθετη κατεύθυνση:

Με τις διαδοχικές ανακοινώσεις των τελευταίων ημερών, η ελληνική κυβέρνηση για πρώτη φορά από τη δεκαετία του 1980 φαίνεται να εγκαταλείπει οριστικά το αίτημα της επανένωσης των αρχιτεκτονικών γλυπτών που αποσπάστηκαν βίαια από τον Παρθενώνα, και εισάγει πλέον (έστω και μετωνυμικά) το αίτημα για «δανεισμό και ανταλλαγή» των γλυπτών με το Βρετανικό Μουσείο!

Φαίνεται πως οι δηλώσεις του Πρωθυπουργού το καλοκαίρι του 2019 για «δανεισμό» των γλυπτών του Παρθενώνα, που θεωρήθηκαν από το ίδιο το Βρετανικό Μουσείο ως αναγνώριση της «κυριότητάς» του, δεν αποτελούσαν λεκτικό ατόπημα ή έμπνευση της στιγμής. Αυτό αποδεικνύεται και σήμερα, με την υπερπροβολή του δανεισμού για 4+4 χρόνια ενός θραύσματος που εντέχνως αποκρύπτεται από τις κυβερνητικές δηλώσεις και τα Δελτία Τύπου του ΥΠΠΟΑ ότι σχετίζεται με τη βιαιοπραγία του Έλγιν: η πλέον πιθανή εκδοχή που γνωρίζαμε ως σήμερα ήταν ότι ο ίδιος ο Έλγιν το «χάρισε» στον προσωπικό του φίλο R. Fagan στο ταξίδι του από την Αθήνα στο Λονδίνο!

Διαφημίζοντας με τόση επιμονή τον δανεισμό για 4+4 χρόνια του θραύσματος από το Μουσείο του Παλέρμο, η ελληνική κυβέρνηση ουσιαστικά αποδέχεται την νόμιμη «κυριότητα» της «συλλογής Έλγιν», αδυνατίζοντας την επιχειρηματολογία για «κλοπή» τους από το κορυφαίο μνημείο και υπονομεύοντας τα βασικά επιχειρήματα της χώρας μας στον πολυετή αγώνα για την επιστροφή των παρθενώνιων γλυπτών στο μνημείο όπου ανήκουν.

Το αίτημα της επιστροφής των αρχιτεκτονικών γλυπτών του Παρθενώνα, που αποτελούν μέρος του γλυπτού διακόσμου του κορυφαίου μνημείου από όπου βίαια τεμαχίστηκαν και αποσπάστηκαν, βασίζεται στα οριζόμενα από τις διεθνείς συμβάσεις προστασίας των πολιτιστικών αγαθών, αφορά την ελληνική και τη διεθνή κοινότητα που αγωνίζεται για το αίτημα αυτό για δεκαετίες και απαιτεί μεθοδικότητα και συνέπεια. Το αίτημα αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για τυχόν πρόσκαιρα πολιτικά οφέλη, πόσο μάλλον να υπονομεύεται από άφρονες επιλογές επικοινωνιακού χαρακτήρα (θυμίζουμε την άδοξη κατάληξη της αντίστοιχης επικοινωνιακής προσπάθειας εμπλοκής του νομικού γραφείου της Αμάλ Αλαμουντίν στην υπόθεση των γλυπτών του Παρθενώνα το 2014).

Στο πλαίσιο αυτό, αν κάτι πρέπει να εξαιρεθεί, είναι η απόφαση του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης το 2006 να παραχωρήσει -και όχι να δανείσει- θραύσμα του λίθου VIII της Βόρειας Ζωφόρου του Παρθενώνα, που βρισκόταν στην πανεπιστημιακή συλλογή του, απόφαση που δυστυχώς αποσιωπάται στην σημερινή ρητορική του ΥΠΠΟΑ και του Μουσείου Ακρόπολης.

Μερικά ακόμη σημεία που δεν πρέπει να διαλάθουν τις προσοχής όλων μας είναι:

Η ιταλική νομοθεσία επιτρέπει την εξαγωγή αρχαιοτήτων από το έδαφος της Ιταλίας για 4 έτη, με δυνατότητα παράτασης για άλλα 4 έτη. Πρόκειται για διατάξεις που παρόμοιες έχουν όλες οι χώρες που σέβονται την πλούσια πολιτιστική τους κληρονομιά, **σε αντίθεση με τα όσα υποστήριξε η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού στην ελληνική Βουλή, όταν εισηγήθηκε την αλλαγή της ελληνικής νομοθεσίας ώστε να επιτρέπεται η εξαγωγή αρχαιοτήτων κυριότητας του ελληνικού κράτους για 25+25 έτη (Νόμος 4761/2020)!** Υπενθυμίζουμε ότι ως τότε ο Αρχαιολογικός Νόμος 3028/2002 προέβλεπε δυνατότητα εξαγωγής αρχαιοτήτων για έκθεση στο εξωτερικό, με συγκεκριμένους και αυστηρούς όρους, για 5 έτη με δυνατότητα παράτασης για 5 έτη.

Στην περίπτωση του «θραύσματος Fagan» δεν πρόκειται περί «δανεισμού», αλλά περί «αντι-δανείου», καθώς το Μουσείο Ακρόπολης αποστέλλει δύο ευρήματα για να εκτεθούν στο Μουσείο του Παλέρμο για ίσο χρόνο (4+4 έτη), σύμφωνα με την σχετική Απόφαση του ΥΠΠΟΑ. Οι πολιτιστικές ανταλλαγές μεταξύ Μουσείων είναι προφανώς ευκαταίεες εντός συγκεκριμένων ορίων, που δεν θα μετατρέπουν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας σε «ανταλλάξιμο είδος». **Όπως είχαμε επισημάνει και κατά την ψήφιση του Ν. 4671/2020, ανησυχούμε για «τη θεσμοθέτηση μίας νέας αντίληψης για τις ελληνικές αρχαιότητες ως αντικειμένων συναλλαγής ανάμεσα σε ελληνικά μουσεία και φορείς του εξωτερικού».** Εξάλλου, αυτή η αντίληψη παραβιάζει το πνεύμα του ίδιου του Ν. 3028/2002, στον οποίο (άρθρο 7) ορίζεται ότι οι αρχαιότητες είναι πράγματα εκτός συναλλαγής.

Η αντίληψη αυτή έχει αρχίσει να γίνεται φανερή, δυστυχώς, στις δηλώσεις που αφορούν την υπόθεση των γλυπτών του Παρθενώνα: απορούμε πραγματικά ποιος πιστεύει ότι έχει το ηθικό ή επιστημονικό έρεισμα να «αξιολογήσει» ως ισότιμα ή μη ή να αποφασίσει ότι θα «ανταλλάξει» μοναδικά εκθέματα των ελληνικών Μουσείων, αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς στον τόπο που γεννήθηκαν.

Υπενθυμίζουμε, τέλος, **ότι ο σεβασμός στις διεθνείς συμβάσεις προστασίας, στους διεθνείς Οργανισμούς και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της επικράτειας παραμένουν τα βασικά επιχειρήματα για την επιστροφή των κλεμμένων πολιτιστικών μνημείων διεθνώς.** Σεβασμό που, δυστυχώς, ουδόλως έχει επιδείξει η κυβέρνηση και το ΥΠΠΟΑ στις σημαντικότερες βυζαντινές αρχαιότητες του Σταθμού Βενιζέλου/Μετρό Θεσσαλονίκης, αλλά και στο ίδιο το μνημείο της Ακρόπολης, με τις διαστρώσεις από σκυρόδεμα. Όπως έγραψαν σε έκκλησή τους προς τον Πρωθυπουργό 200 διεθνούς κύρους επιστήμονες «Στα πλαίσια της βυζαντινής αρχαιολογίας, τα συγκεκριμένα μνημεία είναι τόσο μοναδικά που ο εκτοπισμός ή η καταστροφή τους θα ήταν καταστροφή ισοδύναμη με τον βομβαρδισμό του Παρθενώνα από τον Francesco Morosini το 1687».

Είναι τουλάχιστον άτοπο να «θριαμβολογεί» η κυβέρνηση για την συμβολή της στην επανένωση των γλυπτών του Παρθενώνα, την ώρα που προχωράει στη διάλυση ενός αρχαιολογικού τοπίου 1,5 στρέμματος, εκθέτοντας τη χώρα στα μάτια της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας και των διεθνών φορέων προστασίας των μνημείων.